

Asia: VN/13157/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi alkuperätakuulain ja kestävyyslain 37 a §:n muuttamisesta sekä alkuperätakuuasetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Palaute alkuperätakuulakiin ehdotetuista muutoksista?

NG Nordic Finland Oy (jatkossa "NG Nordic") pitää positiivisena, että alkuperätakuulakiin esitetään muutosta, jonka nojalla jätteenpolttolaitoksissa syntyvä lämpö voidaan katsoa hukkalämmöksi tietyin edellytyksin. Tämä on keskeinen muutos sekä jätteenpolttosektorin, että lämmön käyttäjien kannalta, ja korostaa jätteenkäsittelyn ensisijaista tarkoitusta suhteessa energiantuotantoon. Jätteenpolttokapasiteetti onkin Suomessa rakennettu ensi sijassa jätteenkäsittelyä varten ja siitä syntyvä ja hyödynnettävä lämpö on jätteenkäsittelyprosessin sivutuote.

Kannatamme esitysluonnoksessa esitettyä esilajitteluvaatimusta sekalaiselle jätteelle hukkalämmön alkuperätakuiden myöntämisen edellytyksenä. Nyt esitetyssä muodossaan laki ei kuitenkaan huomioi jätteenpolttolaitosten erityispiirteitä, eikä näin ollen tulisi kohtelevaan kaikki toimijoita Suomessa yhdenvertaisesti. Oleellisin puute säädösesityksessä on se, että mahdollisuus saada hukkalämmön alkuperätakuut on rajattu vain tiettyjen esilajiteltujen jätteiden poltosta syntyvään energiaan. Hukkalämmön alkuperätakuut voisi saada "sekalaisen yhdyskuntajätteen, rakennus- ja purkujätteen ja muun vastaavan sekalaisen jätteen poltosta jätteenpolttolaitoksella syntyvästä lämmöstä, mikäli kyseinen jäte on ennen polttoa laitosmaisesti esilajiteltu". Muotoilu vaikuttaa perustuvan virheelliseen oletamaan, että kyseiset kolme kategoriaa kuvaisivat kattavasti Suomen jätteen polttolaitoksissa poltettavaa jätettä. Näin ei kuitenkaan ole.

NG Nordicin muutosesitys

Hallituksen esitysluonnosta tulisi muuttaa siten, että hukkalämmön alkuperätakuut voisi saada myös vaaralliselle jätteelle sekä muulle kierrätyskelvottomalle jätteelle, josta ei ole mahdollista saada laitospolttolaitoksen esilajittelun kautta kierrätyskelvosta jätettä kierrätystä varten.

Jätteenpolttolaitos voisi saada hukkalämmön alkuperätakuut esilajitellun sekalaisen yhdyskuntajätteen, rakennus- ja purkujätteen ja muun vastaavan sekalaisen jätteen poltosta tuottamalleen lämmölle. Hukkalämmön alkuperätakuut myönnettäisiin myös vaarallisen jätteen ja muun jätteen (ei-sekalainen kierrätyskelvoton jäte) poltosta syntyvälle lämmölle.

Jätteenpolttolaitokset voisivat saada uusiutuvan lämmön alkuperätakuut sille lämmön bio-osuudelle, joka ei ole edellä kuvatusti hukkalämpöä.

Haluamme korostaa, että jätteenpolttoa koskevan lainsäädäntömuutoksen taustalla hallituksen puoliväliriihen kirjaus. Sen mukaan "[j]ätteenpoltossa varmistetaan, että vain kierrätyskelvoton jäte päätyy polttoon. Kierrätyskelvottoman jätteen käsittelystä syntyvä lämpö voidaan tällöin tulkita hukkalämmöksi". Yllä esittämämme muutos toteuttaisi riihikirjausta erinomaisesti.

Muutosesityksen perusteluja

NG Nordicin Riihimäellä sijaitsevilla kahdella yhdyskuntajätteen polttolaitoksella käsitellään merkittäviä määriä sellaisia jätteitä, jotka eivät yksiselitteisesti ole mitään edellä mainituista sekalaisista jätteistä, eikä niitä ylipäätään ole teknisesti mahdollista lajitella siten, että niistä saataisiin kierrätettävää materiaalia. Nämä jätteet ovat sekä vaarallisia että vaarattomia jätteitä mm. prosessiteollisuudesta.

Alla on esitetty kuvaavia esimerkkejä niin vaarallisista kuin vaarattomista jätteistä, jotka eivät ole esityksessä tarkoitettulla tavalla sekalaisia jätteitä, joita voisi lajitella kierrätykseen:

- Kiinteä öljyinen jäte
- Kiinteä maali- ja liimajäte
- Vesipitoiset jätteet, jotka sisältävät haitta-aineita
- Kyllästetty puu
- Prosessiteollisuuden lietteet
- Ruoppausmassat
- Terveystuotteiden jätteet
- Eläinperäinen jäte

Vaarallisten jätteiden osuus kaikesta Riihimäen arinoilla vuonna 2025 käsitellyistä jätteistä oli noin 20 % ja muiden ei-sekalaisten teollisten jätteiden (vaarattomat) osuus oli noin 10 %. Nyt esitetyssä muodossaan laki rajaisi siis lähes kolmanneksen laitoksen energiasta suoraan hukkalämmön alkuperätakuiden ulkopuolelle. Mikäli tästä osuudesta ei voisi saada hukkalämmön alkuperätakuuta, olisi sillä kielteisiä vaikutuksia jätteenpolttolaitokselle ja sen lämpöä hyödyntäville toimijoille. Tilanne saattaisi johtaa päällekkäisiin investointeihin alueen energiantuotannossa, olemassa olevan infrastruktuurin käyttöasteen laskemiseen sekä jätteenkäsittelyprosessissa syntyvän lämmön lauhduttamiseen ilmaan.

Nyt voimassa olevassa alkuperätakuulaissa on tulkittu, että kierrätykseen kelpaamattoman vaarallisen jätteen käsittelyssä syntyvä energia voidaan katsoa hukkalämmöksi. Hukkalämmön alkuperätakuut onkin myönnetty NG Nordicin vaarallisen jätteen polttolaitoksessa syntyvällä lämmöllä. Vastaava periaate tulisi käsittelyssä olevan lakiuudistuksen yhteydessä vahvistaa kaikelle vaarallisen jätteen poltolle, sillä poltto on ainoa käsittelytapa näille jätteille.

Muita huomioita

Vaatus ”teollisen mittakaavan lajittelulaitteistosta” on teknologinen valinta, jollaisia tulisi sääntelyssä pyrkiä välttämään. Neutraalimpi tapa ilmaista asia olisi puhua mekaanisesta tai koneellisesta lajittelusta. Sekalainen yhdyskuntajäte ja sekalainen rakennus- ja purkujäte ovat laadultaan hyvin erilaisia. Sekalaiselle yhdyskuntajätteelle suunniteltu esilajittelulaitos ei sellaisenaan pysty käsittelemään rakennus- ja purkujätettä ja päinvastoin. Rakennus- ja purkujätettä taas pystyy hyvin korkealaatuisesti lajittelemaan monin tavoin, esimerkiksi kaivinkoneella, eikä ”laitosmainen” kunnolla kuvaa tätä toimintaa.

Esitetty vaatimus ”saada merkityksellinen määrä muuta kierrätyskelpoista jätettä kuin metallia kierrätystä varten” sisältää sekin tulkintahaasteita. Kierrätysprosessin todellinen kierrätysaanto esim. muovijätteen osalta määräytyy useiden käsittelyvaiheiden jälkeen, ja toimitusketju voi olla sekä pitkä että kansainvälinen. Saannon arviointi on mahdollista vain jälkikäteisesti usein pitkälläkin viiveellä perustuen toimitusketjun yritysten ympäristöraportointiin. Sen sijaan alkuperätakuuta voidaan hakea kuukauden välein.

Toiminnanharjoittajien kannalta sääntelyn tulisi olla ennakoitavaa. Viittaus ”merkitykselliseen määrään” tulisikin poistaa säännöksestä, sillä sen arviointi on tapauskohtaista ja aikasidonnaista riippuen mm. kierrätysmateriaalien kulloisestakin markkinatilanteesta. Niin energiantuottajien kuin asiakkaiden (kaukolämpöyhtiöt) tulisi kuitenkin voida ennakoida saako tuotettu lämpö hukkalämmön alkuperätakuut.

Tiedossamme ei myöskään ole, että metallin erottelulaitteistot jätteenpolttolaitoksilla ennen polttoa olisivat vakiintunut tapa Suomessa, kuten esitysluonnoksessa väitetään. Sen sijaan metallien erottelu kierrätykseen polton jälkeen pohjakuonasta on vakiintunut tapa.

2. Palaute alkuperätakuuasetukseen ehdotetuista muutoksista?

-

3. Onko vaikutusarviossa (luku 4.2) puutteita taikka täydennystarpeita (vaikutuksia, joita ei ole tunnistettu)?

Jos, millaisia?

Viittaamme ensinnäkin kohdassa 1. esittämiimme huomioihin eri jätteenpolttolaitosten jätekoostumusten eroista, joita esitysluonnos ei riittäväällä tavalla ole huomioinut.

Emme jaa esitettyä näkemystä siitä, että esityksen seurauksena käynnistyisi uusia jätteenpolttolaitosinvestointeja ja tämän myötä poltetun jätteen määrä tai poltosta aiheutuvat päästöt lisääntyisivät. Jätteenpolttolaitosten toimintaympäristö ei ole investointeihin houkutteleva, useastakin syystä: ensinnäkin jätteenpolto on todennäköisesti siirtymässä EU-laajuisesti päästökauppaan, mikä nostaa toiminnan kustannuksia. Toiseksi esilajittelulaitokset ovat merkittäviä investointeja. Kolmanneksi

jätelainsäädännön lajittelu- ja kierrätysvaatimukset ovat velvoittavia, mikä tulee vähentämään poltettavan sekajätteen määrää lähivuosina.

Hukkalämpöjen päästöttömyyttä käsittelevästä osiosta sivulta 34 puuttuu huomio siitä, että energiatehokkuusdirektiivin tai uusiutuvan energian direktiivin piirissä hukkalämpö on määritelmällisesti päästötöntä, ja päästöt allokoituvat prosessille, josta hukkalämpö syntyy. Siitä huolimatta, että jätteenpolton lämpö määriteltäisiin hukkalämmöiksi, allokoituisivat niiden päästöt edelleen laitoksille. Laitokset siis raportoisivat edelleen päästöt 2024 alkaneessa päästökaupparaportoinnissa ja tulevaisuudessa (mahdollisesti) toimitaisivat täysmääräisesti ETS1-laitoksina.

4. Esitykseen sisältyy kaasumarkkinadirektiivin vaatimuksesta kaasun ja vedyn myyjien velvollisuus ilmoittaa tietoja hiilidioksidipäästöistä. Tulisiko ilmoitusvelvollisuudesta säättää tarkemmin tai toisella tavalla?

Jos, miten?

Contact

Janne Koivisto,
Group Director, Public Affairs
janne.koivisto@ngnordic.com

About NG Nordic:

NG Nordic is a leading provider of circular solutions and environmental services, tackling the urgent challenges of climate change and resource scarcity. Through reuse, collection, recycling, and depollution, NG Nordic transforms waste into valuable resources and removes hazardous substances from circulation – scaling access to circular raw materials, decarbonize society and helping protect natural ecosystems. With a strong presence across the Nordics, and in Poland and the UK, NG Nordic is a vital part of the Nordic industrial infrastructure, handling 4.8 million tons of waste annually through 90 facilities and sites.